

ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВО

УДК УДК 821.162.1-3.09 Сковорода
DOI 10.35433/philology.1(106).2026.7-15

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ МОТИВУ "ЖИТТЯ – МАНДРІВКА" У ТВОРАХ ДЖ. ДОННА І Г. СКОВОРОДИ

С. І. Ковпик*

У статті досліджено сутність мотиву "життя – мандрівка", який був популярним у літературах світу XVII–XVIII ст. Авторка шляхом компаративного аналізу дослідила особливості реалізації одного з провідних мотивів у культурній традиції епохи Бароко – мотиву "життя – мандрівка" на матеріалі творів англійського письменника Дж. Донна та українського філософа Г. Сковороди. Результати компаративного аналізу дали підстави сформулювати низку важливих та нових теоретичних положень, які презентують сучасний підхід до осмислення творчості письменників XVII–XVIII ст.

Помічено, що в поезіях Дж. Донна і Г. Сковороди простежується динаміка руху, а мотив "життя – мандрівка" розкриває сутність ества людини XVII–XVIII ст. У поезіях обох письменників добре зреалізувалася одна з важливих світоглядних ознак епохи Бароко – ідея динамізму простору та Всесвіту. Дж. Донн і Г. Сковорода у творах культивують ідею переміщення людини від народження до смерті та пов'язаний із таким рухом певний неспокій її душі. Власне спокій у творах цих митців потрактовано як смерть.

З'ясовано, що в поезіях Дж. Донна і Г. Сковороди наявні мотиви трагізму світовідчуття ліричних героїв, які обирають мандрівку як шлях духовного очищення в бурхливому земному світі. Окрім цього, у поезіях обох митців є мотив невдоволення земним світом, який пояснює бажання ліричного героя усамітнитися.

Відзначимо, що поезії Дж. Донна і Г. Сковороди презентують найвищі вияви метафізичного мандрівництва: духовні пошуки самого себе, рух від життя тілесного до духовного. Дуже добре у творах обох письменників простежено відчуття дисгармонії світу, а також акцентовано на самопізнанні як динамічному процесі, який сповнений внутрішніх протиріч, терзань тощо. У "Священних сонетах" Дж. Дона й у піснях "Саду Божественних пісень" Г. Сковороди смерть постає як невідворотна частина подорожі, через яку людина здобуває безсмертя.

Ключові слова: мотив, компаративний аналіз, мандрівка, духовні пошуки, метафізична поезія.

* доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри української філології
(Криворізький державний педагогічний університет)
kovpiks@ukr.net
ORCID: 0000-0001-6455-5572

FEATURES OF THE IMPLEMENTATION OF THE "LIFE – JOURNEY" MOTIF IN THE WORKS OF J. DONNA AND H. SKOVORODY

Kovpik S. I.

The article examines the essence of the "life – journey" motif, which was popular in the world literature of the 17th-18th centuries. Through a comparative analysis, the author investigated the peculiarities of the implementation of one of the leading motifs in the cultural tradition of the Baroque era – the "life-journey" motif, based on the works of the English writer J. Donne and the Ukrainian philosopher H. Skovoroda. The results of the comparative analysis made it possible to formulate a number of important and new theoretical propositions that present a modern approach to understanding the work of writers of the 17th–18th centuries.

It was noted that the dynamics of movement can be traced in the poetry of J. Donne and H. Skovoroda, and the motif "life is a journey" reveals the essence of the human being of the 17th–18th centuries.

It was found out that in the poems of J. Donne and H. Skovoroda there are motives of tragedy of the worldview of the lyrical heroes who choose a journey as a way of spiritual purification in a stormy earthly world. In addition, in the poetry of both artists there are motives of dissatisfaction with the earthly world, which explains the desire of the lyrical hero to retire.

It should be noted that the poems of J. Donne and H. Skovoroda present the highest manifestations of metaphysical travel: the spiritual search for oneself, the movement from physical to spiritual life. In the works of both writers, the sense of disharmony of the world is very well traced, and attention is also focused on self-discovery as a dynamic process, which is full of internal contradictions, torments, etc. In J. Don's "Sacred Sonnets" and in the songs of "The Garden of Divine Songs" by H. Skovoroda, death appears as an inevitable part of the journey through which a person acquires immortality.

Keywords: *motive, comparative analysis, journey, spiritual search, metaphysical poetry.*

Постановка наукової проблеми. У сучасному світі мотив життя як мандрівки є актуальним, оскільки він найкраще відображає динамічну природу людського існування, де сенс полягає не у фінальному акорді, а в самому процесі духовного самопізнання та розвитку людини упродовж усього її життя. Сьогодні так само, як і в XVII–XVIII ст., життя сприймається як шлях із певними викликами, які людина долає, намагаючись самовдосконалюватися.

Подорожі або мандрівки нині учені розглядають як форми своєрідного психологічного розвантаження. Нині мотив "життя – мандрівка" дає змогу сучасній людині вийти за межі звичного темпу та стилю життя, обрати такий ритм життя, який задовольняє її потреби в саморозвитку та самовдосконаленні. З огляду на те, що цей мотив був ознакою епохи Бароко та добре зреалізувався у творах письменників різних літератур світу кінця XVII–XVIII ст., спробуємо аналітично осмислити в компаративному аспекті форми

реалізації вказаного мотиву та визначити його функції в поетичних творах англійської й української літератур зазначеного періоду.

Відзначимо, що творчість англійського поета Дж. Донна й українського філософа Григорія Сковороди дуже добре вписуються в контекст сучасних тенденцій ритму та динаміки людського життя, які виявляються в координатах відомого метафізичного мотиву "життя – мандрівка" кінця XVII–XVIII ст. Слушною вважаємо думку М. Маркової про те, що "Дж. Донн виявився дивовижно співзвучним культурі початку ХХ ст., справжнім модерністом за духом. При цьому цікаво, що його "модернізація" почалася не із переосмислення творчого спадку, а зі створення металітературного образу, своєрідного авторського міфу, в якому митець постає супернеординарною особистістю" [7: 146]. Не менш співзвучною із сучасними культурними тенденціями в Україні ХХІ століття є творчість унікального українського

філософа, письменника Григорія Сковороди.

Аналіз основних досліджень і публікацій. У статті "Образна система дороги та мотив мандрів у віршованій творчості Лазаря Барановича" О. Максимчук звернула увагу на те, що Вілен Горський у книзі "Біля джерел: нариси з історії філософської культури України" відзначив, що пошук свого місця в багатоголоному світі притаманний був Григорію Сковороді, який утверджував погляд на мирське існування як подорож [1]. Учений відзначив, що така тенденція була характерною для європейських країн у XVII–XVIII ст., адже суть людського ества розглядали в той час як безперервний рух, а от спокій – смерть, забуття та занедбання.

Нам імпонує думка В. Горського про те, що "мандрівка, отже, спрямована не на розширення світу доступних речей, вона є передусім вишколом душі, завдяки якому особистість долучається до історії власного народу, нації, держави, людства" [1: 99–100]. Учений відзначив, що мандрівка відіграє значну роль у формуванні пам'яті як важливого комплексу культури, бо "зустрічаючись зі світом незнаного, мандрівник, прагнучи актуалізувати духовний зв'язок із ним, нерідко звертається до власних джерел як ґрунту, спираючись на який, можливо здійснювати самодостатню діяльність у змінених умовах" [1: 100].

Художня презентація безперервної динаміки руху, а також мотив "життя – мандрівка" були характерними явищами в українській літературі XVII–XVIII ст. для поезії Лазаря Барановича, Григорія Сковороди, а в англійській літературі – у творчості Дж. Донна. На жаль, творчість англійського поета XVII століття, засновника метафізичної поезії й українського філософа Г. Сковороди саме в компаративному аспекті допоки ще не була предметом ґрунтовних аналітичних осмислень в українському літературознавстві.

Сьогодні маємо окремі наукові розвідки, у яких об'єктом дослідження стала поетична творчість Дж. Донна:

М. Зуєнко "Поетика Священних сонетів Дж. Донна", М. Маркова, Г. Іваночко "Тема поетичної творчості у ліриці Дж. Донна", А. Шманатової "Поетичний стиль поезії Дж. Донна" та ін.

Мотив духовного мандрівництва, а також тема мандрів у поезії Григорія Сковороди вивчалися в дослідженнях Л. Семенюк, М. Меркулова та ін.

Уважаємо, що саме компаративний аналіз поезії забезпечує глибоке розуміння ідейно-естетичної сутності мотиву "життя – мандрівка", дає змогу зіставити спільні та відмінні риси його реалізації у літературах світу. Саме компаративний аспект допомагає усвідомити цілісність світового літературного процесу, виявляти міжнаціональні зв'язки та краще засвоювати національну культуру в контексті світової.

Тож **мета статті** полягала в тому, щоб шляхом компаративного аналізу аналітично осмислити особливості реалізації мотиву "життя – мандрівка" у поетичній творчості Дж. Донна і Г. Сковороди.

Виклад основного матеріалу з обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Компаративний аналіз ідейно-естетичної сутності мотиву "життя – мандрівка" передбачатиме такі основні етапи аналітичного осмислення: послідовне вивчення спільного та відмінного в художній презентації мотиву "життя – мандрівка", зіставлення за критеріями, узагальнення результатів дослідження. Здійснено зіставлення за критеріями вияву внутрішнього стану ліричного героя, самопрезентації його думок, переживань та їх спрямованості на реалізацію ідейно-естетичної сутності мотиву, а також пошук особливих форм самопрезентації внутрішнього стану ліричного героя в поезії англійського й українського письменників. Оскільки об'єктом дослідження стали переклади творів Дж. Донна, тож у статті уникаємо ще одного важливого аспекту компаративного осмислення ідейно-

естетичної сутності мотиву "життя – мандрівка" – лінгвістичного, який дав би змогу зіставити художні засоби, за допомогою яких реалізується зазначений мотив. Проте зіставлення особливостей художньої презентації мотиву "життя – мандрівка" на рівні змісту поезій двох письменників сприяє аналітичному осмисленню важливих та значущих аспектів сутності вказаного явища.

Мирське існування як подорож розглядає у своїй поезії англійський поет кінця XVII століття Дж. Донн, поетичний стиль якого, на думку А. Шманатової, був "...пов'язаний із загальноєвропейським маньєризмом; як ніхто інший він виразив типове для цього стилю відчуття дисгармонії світу, утілив властиву йому рефлексію, контрасти спіритуалізму і чуттєвості" [10: 44]. Дослідниця також відзначила, що в деяких віршах Дж. Донна художньо презентовано дисгармонійне відчуття світу. У пізній ліриці "Священні сонети" Дж. Донн через систему риторичних запитань адресованих Всевишньому, розкриває внутрішні терзання ліричного героя, який розуміє неминучість смерті, а тому його людське ество прагне втіхи:

Невже мене створив Ти, щоб
стлівав?

Направ мене, о поспіши ж бо знов,
Надійде смерть, не випустить з оков
Де втіхи, що їх вчора скуштував [2].

Страх смерті є домінуювальним у відчуттях ліричного героя поезії Дж. Донна, який усвідомлює, що життєва мандрівка добігає кінця:

Незрушний, безнадійний стежить
став,

Як смерті погляд по мені пройшов,
І жахом плоти ріс, і вис, мов ров,
Спустошивши аж до пекельних лав
[2].

Проте моторошний образ Смерті, яка здатна поглинути людське тіло, але не душу, утрачає силу з утвердженням думки про її неминучість, після якої починається новий етап або ж фаза мандрів людської душі.

Подібні мотиви звучать у поезіях збірки "Сад Божественних пісень"

Григорія Сковороди. Погоджуємося з думкою Л. Семенюк, яка відзначила, що в "Пісні 1-й" письменник "...підкреслює боязнь людини перед смертю, неблаганність та невідворотність останньої" [8: 177]. У рядках цієї поезії:

Боится народ сойти гнить во гроб,
Чтоб не был послѣ участный,
Гдѣ горит огонь неугасный [9: 34]

добре відчувається трагізм, терзання людської душі ліричного героя.

Відзначимо, що ліричний герой поезій Дж. Донна та Григорія Сковороди тяжіє, насамперед, до духовного очищення у складному та суперечливому земному світі, який він не сприймає, а тому мотив блукань і пошуків себе помітно увиразнює сутність мотиву "життя – мандрівка".

Помічено, що стихія бурхливого моря підсилює мотив "життя – мандрівка" у поезіях Григорія Сковороди. "Пісня 17", "Пісня 29" утверджують думку про те, що у ліричного героя існує постійна потреба рухатися та просуватися в пошуках такого місця у Всесвіті, де він буде забезпечений, захищений. Тож подорож у поезії Г. Сковороди розглянуто як спосіб утекти від внутрішньої розгубленості, але така втеча не може врятувати від недосконалого світу назавжди. Ось тому М. Меркулов стверджує, що "виникає враження, що подорож не стає втечею від спокуси та облуди, від негараздів і лих..." [7: 63]. Нам імпонує думка науковця про те, що для Григорія Сковороди важливу роль відіграє вибір напрямку мандрів та її кінцева мета.

У поезії Григорія Сковороди мандрівка – це шлях самопізнання, який триває усе життя:

Вида житія сего я горе,
Кипящее, как Чермное море,
Вихром скорбей, напастей, бѣд,
Разслаб, ужаснулся, поблѣд.

О горе сущим в нем!

Возвратил я бѣдный бѣг мой вскорѣ,
Чтоб не скрытись с фараоном в морѣ.

Се к пристани тихой бѣжу

И воплем плачевным глашу,
Воздѣв горѣ руцѣ [9: 47].

Мотив "життя – мандрівка" розкриває перед реципієнтом прагнення ліричного героя не зупинятися у своїх пошуках досконалості, самодостатності. Усі блукання ліричного героя в поезіях Г. Сковороди так чи так пролягають через низку природних зон, географічних утворень, певних ландшафтів, які розкривають сутність життєвої гармонії людини з природою, яка дуже добре виявляється під час мандрівки-життя.

Дж. Донн у "Священних сонетах" рух і динаміку ества ліричного героя передає в таких рядках:

О хвилювання й сумніви в борні:

Мінливість неприродна йде за мною
Постійно слідом; коли ж над святою
Обітницею насміявсь, мені

Й смішне тепер розкаєння – в земні
Любові знов порину з головою:

В паланні мерзну, не знайти спокою,
Молюся мовчки в безміри марні.

Не смів на небо вчора глянуть; нині
Лещуся Богу влесливо й молюся:

А завтра, побиваючись здригнуся.

Хвилина віри, й спалахи гордині,

Як дивовижний трем: та все ж
найкраще

Було у дні, коли тремтів пропадає [2].

Гіпербола "тремтів пропадає" дуже добре розкриває особливий емоційний стан ліричного героя, який переживає у своїх життєвих блукання страх та невизначеність. Ліричний герой "Пісні 28" Г. Сковороди також відчуває страх перед невизначеністю буття, прагне позбутися дисгармонії душі, пізнати своє внутрішнє ество:

Глянь, пожалуй, внутрь тебе:
сыщешь друга внутрь себе,

Сыщеш там вторую волю,

Сыщеш в злой – блаженну долю [9:
57].

Він культивує думку про те, що людина має віднайти всередині себе друга, співрозмовника, порадника, а головне – натхнення для постійного руху вперед для самовдосконалення.

Якщо розглядати мандрівку як універсальну метафору буття, то в

поезіях Дж. Донна і Г. Сковороди вона є не лише відображенням окремих сторін буття особистості, а й загальною характеристикою певної епохи чи періоду людського існування.

Помічено, що обидва поети наголошували на добровільному стражданні ліричних героїв в ім'я Христа, саме цей стан дарує істину радість та блаженство. Так, Джон Донн стверджує:

Збий серце, Триєдиний Бог, бо йшов
У стуку, сьйві, віянні, щоб цілий
Підвівся, вистояв я, Боже милий,
Розбий, займи, спали, створивши

знов.

Я тут під узурпатором, немов,
Тебе впустив би в ім'я вищих цілей,
Та ум – намісник, захищати вмій,
В полоні, свідок немочі, чи змов.

Хоч я палко люблю Тебе і люблю
Була б міцніш, та ворог заручив.

Ти ж розлучи, з'єднай, звільни з
оков,

Узяв собі би, абож ув'язнив.

Ні волі, ні цнот не пізнать, як рабом

Не стану Твоїм, лиш візьми-но
силком [2].

Він акцентує на тому, що шлях ліричного героя до пізнання Бога не простий, адже він вистояв, подолав усі перепони, щоб міцно любити Всевишнього. У цих рядках відчувається благальна інтонація, яка підсилює особливий внутрішній стан ліричного героя, його відчай, смуток.

Проте він повсякчас стверджує, що любить Бога й прагне звільнитися від усіляких спокус життя саме в ім'я Всевишнього:

Тебе люблю я і любив завжди,
Та в спілці я із ворогом Твоїм;

Зруйнуй її і розлучи із ним,

Утіх позбав, в темницю посади!

Щоб вільним быть -- рабом стаю з
мольбою,

Й щоб цноту мать -- гвалтований
Тобою! [2]

Отже, у поезії Джона Донна життя постає як складна, суперечлива мандрівка – від гріховної пристрасті до духовного просвітлення. Цей шлях сповнений внутрішніх протиріч, сумнівів, злетів і падінь, де людина

шукає Бога та істинну любов. Мандрівка завершується усвідомленням невідворотності смерті та надією на спасіння через Бога.

Подібні мотиви звучать у "Пісні 1-й" Григорія Сковороди, де він так само акцентує увагу на добровільному стражданні в ім'я Христа:

Блажен, о блажен, кто с самых пелен

Посвятил себе Христови.

День, ночь мыслит в его словѣ,

Взя иго благое и бремя легкое,

К сему обык, к сему привык.

О, жребій сей святыи!

Кто сея отвѣдал сласти, вѣк в мірскій

Не может пасти, ни! [9: 34].

Проте ліричний герой у цих рядках утверджує стан блаженства, радості та піднесеності від того, що він обрав шлях добровільного страждання в ім'я Христа. Подібні мотиви звучать також у "Пісні 22-й", у якій Г. Сковорода культивує думку про те, що динаміка життєвих мандрів, під час яких людина відмежовує себе від мирського життя – це вірний шлях до злагоди із собою, із Богом.

Відзначимо, що мотив "життя – мандрівка" в поезії Григорія Сковороди розкривається за допомогою значної кількості дієслів із семантикою руху, пересування, тобто динамічних часових лексем: "спѣши", "взойди", "по землѣ ходя", "возвысись" та ін.

У "Священних сонетах" Дж. Донна духовний шлях нелегкий, тож і мандрівка життєва сповнена глибоких і надскладних протистоянь, конфліктів між добром і злом, які виявляють слабкі сторони людини. На відміну від поезії Григорія Сковороди, у поетичних творах англійця є ще один мотив, який є важливим складником його особистого мотиву "життя – мандрівка" – любовна мандрівка, бо саме любов він порівнює з мандрівкою, яка дарує особливі відчуття та емоції. Саме такий різновид мандрівки може подарувати ліричному героєві двоякі відчуття: душевний спокій і страждання.

Помічено, що в поезії обох письменників поєднуються глибокі філософські роздуми про внутрішню сутність людини, її внутрішнє ество з емоційним захопленням і радістю щодо завершеності мандрівки. А зміст більшості поетичних творів сфокусований навколо розкриття напружених почуттів та емоцій спричинених життєвими блуканнями ліричного героя, для якого мандрівка – це рух розуму до відвертості та осмислення внутрішньої людини.

Обидва поети щиро захоплені унікальним та невичерпним багатством душі людини, а основне – її жадобою до постійного пізнання нового, а це також надає динамічності усім життєвим процесам. Для Григорія Сковороди: "Бездна дух есть в человекѣ, вод всѣх ширшій и небес, Не насытишь тем вовѣки, что плѣняет зрак очес" [9: 67]. Мотив "життя – мандрівка" у поезії Григорія Сковороди реалізується у закликах, які демонструють готовність ліричного героя до змін, а основне – до духовного очищення:

Остав земны печали! I суетность мірских дѣл.

Будь чист, хоть на час малый, дабы ты выспрь возлетѣл

Гдѣ Яковль Господь, гдѣ невечерня Заря,

Гдѣ Ангельскій род лице его выну зрят [9: 52]

Автор закликає піднятися до Бога, адже саме там панує янгольське світло, радість, бо саме таке життя складає суть мандрівки, яка триває від народження до смерті людини.

Поезія Дж. Донна мотив "життя – мандрівка" художньо презентує через гру таких протилежностей, як земне та небесне. Саме у фіналі земного життя яскраво виявляється гра протилежностей. Поезія Дж. Донна утверджує думку про те, що життя як мандрівка не закінчується смертю, а переходить у нову та досконалу фазу. Англійський письменник аналізує світ через протиріччя та суперечності, так акцентує на дисгармонійності всього, що оточує ліричного героя.

Подібні тенденції можна спостерігати й у поезіях Г. Сковороди, адже мотив мандрів презентовано як складний інтелектуальний процес, який супроводжується самопізнанням. Для обох письменників подорож або мандрівка як життя – це не просто переміщення у просторі, а складний процес трансформації душі, якій доводиться постійно балансувати між земними спокусами та божественним покликанням. Григорій Сковорода у "Пісні 2-й" уважає, що вічна радість і блаженство, то небесне, а смуток, смерть, то виключне земне. Тож автор також використовує принцип "гри протилежностей", який притаманний поезії англійського письменника Дж. Донна.

Г. Сковорода у "Пісні 22-й" у формі застереження або ж попередження акцентує увагу на тому, як важливо підготуватися до непростої життєвої подорожі, адже саме від налаштованості на довготривалий процес самопізнання залежить результат мандрівки:

Естли ж опустился ти в сию дорогу

Бог скорѣе путь да преградит!

Ибо знаеш, что снѣйшовши в бездну многу,

То ум в безднѣ зол наш не радит.

О ты ! иже всех дух тойжде еси

И число твоих не скудѣет лет [9: 74].

Відзначимо, що поезії обох авторів мають монологічну форму, що дуже добре розкриває перебіг думок, роздумів про мінливість життя та його плінність у ліричного героя. Саме така форма, на нашу думку, художньо презентує надскладний світ ліричного героя, його протиріччя, зацентрує увагу реципієнта на важливих моментах його сутності та самопізнання.

На нашу думку, унікальність мотиву "життя – мандрівка" полягає в тому, що він розкриває прагнення ліричного героя не зупинятися у своїх пошуках досконалості, самодостатності. І цей мотив у поетичних творах англійського й українського митців має багато спільних рис: мирське існування – це подорож, світ недосконалий та

дисгармонійний, самопізнання відбувається у системі протиріччя.

Висновки й перспективи досліджень. Отже, компаративний аналіз поетичних творів Дж. Донна і Г. Сковороди з позицій реалізації мотиву "життя – мандрівка" у змісті поезії засвідчив, що обидва письменники втілювали ідею динамізму простору та Всесвіту. Власне, спокій у творах цих митців потрактовано як смерть, забуття. У поезіях Дж. Донна і Г. Сковороди дуже добре виявляються мотиви трагізму світовідчуття ліричних героїв, які обирають мандрівку, як шлях до духовного очищення у недосконалому світі.

Відзначимо, що поезії Дж. Донна і Г. Сковороди презентують найвищі вияви метафізичного мандрівництва: духовні пошуки самого себе, рух від життя тілесного до духовного. Зіставлення способів реалізації мотиву "життя – мандрівка" на рівні форми показало, що автори надавали перевагу монологічній формі, яка давала їм змогу максимально розкривати внутрішній світ ліричного героя, а основне – шлях його самопізнання.

Окрім цього, у творах обох письменників простежено відчуття незадоволеності земним світом, а також акцентовано на самопізнанні як динамічному процесі, який сповнений внутрішніх протиріч. Процес самопізнання є безперервним і постійним, саме він задає певний ритм упродовж життя. Прикметно те, що поезії обох письменників поєднують глибокі філософські роздуми про внутрішню сутність людини з переживаннями щодо її блукань у недосконалому світі. Зміст поезії обох поетів сфокусований навколо розкриття напружених почуттів та емоцій спричинених життєвими блуканнями ліричного героя, для якого мандрівка – це рух розуму до відвертості та осмислення свого ества.

Реалізація мотиву "життя – мандрівка" має деякі відмінні риси у творах митців: у поезії Джона Донна життя постає як складна, суперечлива

мандрівка – від гріховної пристрасті до духовного просвітлення, а в Г. Сковороди – це безперервний процес самовдосконалення, який надихає та сповнює радістю ліричного героя. "Священні сонети" Дж. Донна презентують нелегкий духовний шлях ліричного героя, тож і мандрівка життєва сповнена глибоких і надскладних протистоянь, конфліктів між добром і злом.

Єднає поезії мотив страху смерті, який домінує у творах і Дж. Донна, і Г. Сковороди. Деяко моторошним є образ Смерті в Дж. Донна, тоді як в українського поета його немає.

Ліричний герой поезії Дж. Донна і Г. Сковороди тяжіє, насамперед, до духовного очищення в складному та суперечливому земному світі, який він не сприймає, а тому мотив блукань і пошуків себе помітно увиразнює сутність мотиву "життя – мандрівка".

Уважаємо, що поезія Дж. Донна і Г. Сковороди може стати об'єктом подальших наукових розвідок у царині імагологічного дискурсу, поетики, кроскультурного аналізу творів, а також із позиції аналітичного осмислення ментальних кодів літератур світу тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Горський В. Біля джерел: нариси з історії філософської культури України. Київ : Вид. дім "КиєвоМогилянська академія", 2006. 262 с.
2. Донн Дж. Вибрані поезії. URL: <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/936/41/> (дата звернення: 21.01.2026).
3. Зуєнко М. Поетика "Священних сонетів" Дж. Донна. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету*. 2015. Випуск V. С. 322–328.
4. Максимчук О. В. Образна система дороги та мотив мандрів у віршованій творчості Лазаря Барановича. *Наукові записки НаУКМА. Філологічні науки*. Вип. 124. 2011. С. 11–15.
5. Маркова М., Іваночко Г. Тема поетичної творчості у ліриці Дж. Донна. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Сер.: Філологія*. 2025. № 72. С. 178–181. <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2025.72.39>.
6. Маркова М. Джон Донн: ступаючи на terra incognita. *Молодий вчений*. 2017. № 4.3. С. 146–150.
7. Меркулов М. Тема мандрів у творчості Климентія Зиновієва і Григорія Сковороди. *Слово і Час*. 2017. № 3. С. 61–68.
8. Семенюк Л. Концепт "духовного мандрівництва" в поезії Григорія Сковороди. *Волинь філологічна: текст і контекст. Портрет кафедри української літератури у часі*: зб. наук. пр.; упоряд. І. М. Констанкевич. Луцьк: Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2012. № 13. С. 175–185.
9. Сковорода Г. Повна академічна збірка творів; за редакцією професора Леоніда Ушкалова. Харків – Едмонтон – Торонто: Майдан; Видавництво Канадського Інституту Українських студій, 2011. 1400 с.
10. Шманатова А. Поетичний стиль поезії Дж. Донна. *Молодий вчений*. 2022. № 4 (104). С. 43–45. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-4-104-10>.

REFERENCES (TRANSLATED & TRANSLITERATED)

1. Horskyi, V. (2006). Bilia dzherel: narysy z istorii filosofs'koi kultury Ukrainy. [Near the sources: essays on the history of the philosophical culture of Ukraine]. Kyiv: Vyd. dim "KyievoMohylianska akademiia". 262 p. [in Ukrainian].
2. Donn, Dzh. Vybrani poezii. [Selected poems]. URL: <https://www.vsesvit-journal.com/old/content/view/936/41/> (reference date: 21.01.2026). [in Ukrainian].

3. Zuienko, M. (2015). Poetyka "Sviashchennykh sonetiv" Dzh. Donna. [Poetics of J. Donne's Holy Sonnets]. *Naukovi zapysky Berdianskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu*. Iss. V. Pp. 322–328. [in Ukrainian].
4. Maksymchuk, O. (2011). Obrazna systema dorohy ta motyv mandriv u virshovanii tvorchosti Lazaria Baranovycha. [The figurative system of the road and the motif of journeys in the poetic work of Lazar Baranovych]. *Naukovi zapysky NaUKMA. Filolohichni nauky*. Iss. 124. 2011. Pp. 11–15. [in Ukrainian].
5. Markova, M., Ivanochko, H. (2025). Tema poetychnoi tvorchosti u lirytsi Dzh. Donna. [The theme of poetic creativity in J. Donne's lyrics]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Ser.: Filolohiia*. № 72. Pp. 178–181. <https://doi.org/10.32782/2409-1154.2025.72.39>. [in Ukrainian].
6. Markova, M. (2017). Dzhonn Donn: stupaiuchy na terra incognita. [John Donne: Treading Terra Incognita]. *Molodyi vchenyi*. № 4.3. Pp. 146–150. [in Ukrainian].
7. Merkulov, M. (2017). Tema mndriv u tvorchosti Klymentii Zynoivieva i Hryhoriia Skovorody. [The theme of travels in the works of Klymentii Zinoivev and Hryhoriy Skovoroda]. *Slovo i Chas*. № 3. Pp. 61–68. [in Ukrainian].
8. Semeniuk, L. (2012). Kontsept "dukhovnoho mandrivnytstva" v poezii Hryhoriia Skovorody. [The concept of "spiritual travel" in the poetry of Hryhoriy Skovoroda]. *Volyn filolohichna: tekst i kontekst. Portret kafedry ukrainskoi literatury u chasi: zb. nauk. pr.*; arranged by I. M. Konstankevych. Lutsk: Volyn. nats. un-t im. Lesi Ukrainky. № 13. Pp. 175–185. [in Ukrainian].
9. Skovoroda, H. (2011). Povna akademichna zbirka tvoriv. [A complete academic collection of works]; ed. by prof. Leonid Ushkalov. Kharkiv – Edmonton – Toronto: Maidan; Vydavnytstvo Kanadskoho Instytutu Ukrainskykh studii, 1400 p. [in Ukrainian].
10. Shmanatova, A. (2022). Poetychnyi styl poezii Dzh. Donna. [The poetic style of J. Donne's poetry]. *Molodyi vchenyi*. № 4 (104). Pp. 43–45. <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2022-4-104-10>. [in Ukrainian].

Дата надходження статті: 02.02.2026

Дата прийняття статті: 16.02.2026

Опубліковано: 27.02.2026